

18de zondag door jaar B

Joh. 6, 24-35

Eerst komt het eten, dan de moraal.

Wiens brood men eet, diens woord men spreekt.

Geef het volk brood en spelen.

Maar ook: We leven niet bij brood alleen.

Zomaar wat uitdrukkingen, broeders en zusters in Christus, die aangeven welke centrale plaats brood in ons leven inneemt. Zonder brood kunnen we ons het leven niet eens voorstellen. Daarom in deze overweging enkele bespiegelingen over die vier uitdrukkingen, mede aan de hand van de lezingen.

Eerst komt het eten, dan de moraal. Een uitdrukking van Berthold Brecht in het begin van de vorige eeuw, maar een uitdrukking die de oude Israëlieten in de woestijn ook al in gedachten gehad moeten hebben. Want zodra ze geen brood meer hebben, beginnen ze te mopperen. Ze willen terug naar de vleespotten van Egypte, met andere woorden: het land van vrijheid en gerechtigheid kan ze gestolen worden als ze niet te eten hebben. Geen moraal dus: eerst moet er brood op de plank.

Wiens brood men eet, diens woord men spreekt. We kennen het allemaal, vooral in het bedrijfsleven en in de politiek. Hoe vaak worden er geen woorden gesproken over verheven principes waardoor we ons zouden moeten laten leiden, terwijl achter die woorden meestal een groot stuk eigenbelang schuilgaat: meestal materieel eigenbelang. Zelfs Jezus zegt het enigszins verwijtend tegen zijn mensen: jullie lopen me niet achterna vanwege de tekenen, maar vanwege het brood dat ik jullie heb gegeven. Ik kom daar later nog op terug.

Geef het volk brood en spelen. Het zouden Romeinse keizers geweest zijn die deze uitdrukking voor het eerst gebruikten. De strekking is duidelijk. Machthebbers gaan er maar al te vaak van uit dat ze het volk met materiële genoegens stil kunnen houden, en soms werkt het nog ook. En dichterbij huis: Gaat het in de politiek niet bijna uitsluitend over economische kwesties en zelden over ethische vraagstukken? Leest u de verkiezingsprogramma's er maar eens op na.

Maar we leven niet bij brood alleen (en daarmee kom ik bij de vierde uitdrukking). Dat begint al bij het manna in de woestijn. God zegt dat Hij brood zal laten regenen. (in werkelijkheid gaat het om een uitscheidingsproduct van bepaalde insecten, dat inderdaad eetbaar is). Maar God zegt er iets bij: ze mogen elke dag zoveel verzamelen als ze voor één dag nodig hebben. De moraal die daar achter zit? Aan de ene kant: de mensen hebben recht op brood en recht op de bevrediging van bepaalde materiële behoeften. Daar is niets mis mee, en God berispt de Israëlieten dan ook niet. Maar aan de andere kant: het moet op een gegeven moment ook wel genoeg zijn. In het Onze Vader bidden we: Geef ons HEDEN ons dagelijks brood. Geef ons wat we nodig hebben, maar meer hoeft niet. Soms denk ik wel eens: bankiers en bedrijfscommissarissen zouden niet

alleen managementcursussen moeten volgen; een goede bijbelcursus zou ook geen kwaad kunnen.

We leven niet bij brood alleen. Ook Jezus vindt het nodig om zijn mensen hierop te wijzen. Het verhaal van vandaag speelt zich af vlak na de wonderbare broodvermenigvuldiging. En Jezus' toon klinkt een beetje verwijtend als Hij tegen de mensen zegt dat ze niet vanwege de tekenen achter Hem aan lopen maar alleen vanwege het brood. Maar wat zijn dan die tekenen? Vragen de mensen terecht. Brood uit de hemel, zegt Jezus. Geef ons dat brood dan, vragen de mensen, net als de Israëlieten vroeger. Maar de mensen voelen al wel aan dat Jezus nu iets anders bedoelt dan alleen materieel brood. En dan gebruikt Jezus een van zijn beroemde IK BEN-uitspraken: Ik ben het Brood des Levens. Wie tot Mij komt zal geen honger meer hebben en wie in Mij gelooft zal geen dorst meer hebben.

Eerst komt het brood, dan de moraal. Gek genoeg is deze uitdrukking ook op Jezus van toepassing. Pas als we onze toevlucht nemen tot Hem, tot zijn boodschap, zijn manier van leven, pas dan kunnen we ons met ethische kwesties bezighouden. Eerst komt het eten: het levend brood dat we straks aan deze tafel nuttigen; dan de moraal: hoe geven we Jezus' leven vorm in ons moreel handelen tijdens het dagelijks leven. Amen.

Jan van de Laar, pastor